

אג"ח

אגרות חוב ממשלתיות

אגרות חוב של ממשלת ישראל מאושרות לרכישה, מחמת ההיתר עיסקא הכללי שחתומה עליו מדינת ישראל.

אגרות חוב של חברות [אג"ח קונצרני]

האיסור העיקרי העלול להיות בקרנות הפנסיה והחיסכון, הוא רכישת אגרות חוב של חברות שאינן חתומות על היתר עיסקא, וחלק מרכזי מהצורך

החזו"א, הוא מביא (שם סימן קיב) את דברי הגרי"מ אהרנסון זצ"ל (ישועות משה סימן ד ס"ק ה) שביאר, שהחזו"א סבר שאין כח דינא דמלכותא בחוקי הערכאות שבאר"י ואין בכוחם לשנות מאומה מדיני תורה, אך לא לומר שאין למדינה בעלות על הנכסים. וכ"כ בפתחי חושן (להגר"י בלוי זצ"ל, גניבה עמוד יח בהערה), וכ"כ חשוקי חמד (עירובין דף לח:), וכן דעת הגר"נ קרליץ שליט"א (כפי שהיא מובאת בחוט שני ריבית עמוד סז הערה כה, ובדרכי משפט שכנים עמוד רכו), שנכסי המדינה אינם הפקר, וכן הסכים הגר"ש רוזנברג שליט"א בדעת חמיו בחוט השני הנ"ל, וכן כתב בתשובות והנהגות להגר"מ שטרנבוך שליט"א (ח"ד תשובה שיט, ח"ג יו"ד סימן שלח), וכ"כ בשו"ת משנה הלכות (ח"ו סימן שיא), וכ"כ בשו"ת אז נדברו (ח"ו סימן עד), וכ"כ בשו"ת להורות נתן (ח"א סימן סט ס"ק ט), וכמבואר כ"ז בספר דינא דמלכותא (פרק נה) ע"ש. הרי שבודאי אין ראוי להתיר לקבל ריבית קצוצה מהמדינה על סמך שמועה לא מבוססת זו נגד דעת רוב מנין ובנין גדולי הפוסקים, וממילא כל הקרנות הכשרות המחזיקות באג"ח ממשלתי חייבות להיסמך על היתר עיסקא. [אף שבאג"ח מדינה יש עוד צד קולא, ע"פ המבואר בשו"ת הר צבי (יו"ד סימן קכו), ובחוט השני (עמוד סז), שכיון שבמדינה יש שותפים רבים מאוד, אין הממון מתייחס לכל אחד ואחד מהשותפים, כי אם לכללות השותפות ולכן אין זה נחשב כריבית הבאה מלווה למלווה, אך שאר הפוסקים לא נקטו כן, גם בחוט השני כתב כן רק בלשון 'ונראה'].

1. מדינת ישראל חתומה על היתר עיסקא משנת תש"מ שנוסח ע"י הגר"י בלוי זצ"ל, ובשנת תשע"ג היא חתומה על היתר עיסקא חדש, שנוספו בו הידורים נוספים.

יש הסבורים שבהלוואות למדינת ישראל אין צורך בהיתר עיסקא, ע"פ שמועה בשם החזון איש, שממון המדינה הוא הפקר, ואין איסור לקבל ריבית מהפקר. אמנם דעת רוב מנין ובנין של גדולי הפוסקים שממון המדינה הוא בבעלות האזרחים, והוא כקופת השותפים, ואין להגדירו כהפקר לשום דבר וענין, וידועה עמדתו התקיפה בענין של הגרי"ש אלישיב זצ"ל, וכן דעת הגר"שז אורבך זצ"ל, ובשעתו כאשר התעורר 'פלמוס המעשרות', בו עוררו כמה מתלמידי החזו"א כנגד בד"ץ העדה החרדית והגר"י לנדא זצ"ל, שאין סמכות למדינה לעשר את התבואה כיון שאין התבואה ברשותה (הו"ד בשו"ת מנחת יצחק ח"ט סימן קיב), השיב ע"ז בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סימן קעב) וז"ל: 'ומש"כ מבוהל אחד, דכיון שאין מתנהגים עפ"י התורה, מותר לגזלם, וא"כ אין להם בעלות כלל, הוא דבר שאין ראוי להשיב, דחלילה להתיר איסור גניבה וגזילה, ותולים עצמם לשוא באילן גדול, ואין זה לגדר דינא דמלכותא אם שייך כאן או לא, וגם אין שני הדברים תלויים זב"ז עכ"ל. ובמנחת יצחק כתב שהסכמת חברי הבד"ץ (והוא מציין (שם סימן קי) להגר"י פישר, הגר"י הורביץ, הגר"מ שטרנבוך, והגר"א זלזניק זצ"ל), וכן כבר הוסכם מאז ע"י כל גדולי הבד"ץ ואין לערער אחריהם, שיש למדינה בעלות לעשר את התבואה, ועל טענתם בשם